

प्रकरण 6 : प्राण्यांचे वर्गीकरण

(1 गुणाचे प्रश्न)

प्रश्न.1 रिकाम्या जागी योग्य शब्द लिहून विधाने पुन्हा लिहा.

- 1) ----- यांनी वापरलेल्या प्राणी वर्गीकरणाच्या पद्धतीला कृत्रिम पद्धत म्हणतात.
- 2) जे प्राणी आधात्रीशी संलग्न असतात आणि प्रलचन करीत नाहीत, त्यांना ----- प्राणी म्हणतात.
- 3) सिलेंटेट प्राण्यांत ----- उपयोग भक्ष्य पकडण्यासाठी होतो; तर ----- भक्ष्याच्या शरीरात विषाचे अंतःक्षेपण करतात.
- 4) वलयी प्राण्यांत ----- आढळते, म्हणून त्यांना खंडीभूत कृमी म्हणतात.
- 5) ----- हा प्राण्यांमधील दुसरा सर्वात मोठा असा संघ आहे.
- 6) चक्रमुखी प्राण्यांचा अंतःकंकाल ----- असते.
- 7) शरीर आणि आतील अवयव यांदरम्यान असलेल्या पोकळीस ----- म्हणतात.
- 8) ----- प्राण्यांच्या स्वतंत्रपणे पोहणाऱ्या अळ्या सागरतलाशी स्थिरावल्यास स्थानबद्ध पौढांमध्ये रूपांतरित होतात.
- 9) एकपेशीय प्राण्यांच्या शरीराचे संघटन ----- या प्रकारचे असते.
- 10) ----- हा शीतरक्ताचा प्राणी आहे.

प्रश्न.2 गटात न बसणारा शब्द ठरवा. त्याचे स्पष्टीकरण लिहा:

- 1) प्लॅनेरीया, लिव्हरफ्ल्युक, पट्टकृमी, फायलेरियाचा कृमी.
- 2) तारामासा, सी-अर्चिन, नेरीस, सी-ककुंबर.
- 3) झुरळ, फुलपाखरू, कोळी, मधमाशी.
- 4) अॅम्फिऑक्सस, हर्डमानिया, डोलिओलम, ऑइकोप्ल्युरा.
- 5) बेडूक, कासव, टोड, सॅलमॅंडर.

- 6) नलिकापाद, दृढरोम, परापाद, चूषक.
- 7) शार्क, इलेक्ट्रिक-रे, स्टिंग-रे, पापलेट.

प्रश्न.3 पहिल्या दोन शब्दांमध्ये / शब्दसमूहामध्ये असलेला संबंध लक्षात घेऊन तिसऱ्या शब्दाशी / समुहाशी जुळणारे योग्य उत्तराचे शब्द लिहा:

- 1) वलयी : गांडूळ :: चपट्या कृमी : -----
- 2) घोडा : सस्तनी :: समुद्रघोडा : -----
- 3) परापाद : वलयी :: नलिकापाद : -----
- 4) बेडूक : उभयचर :: कासव : -----
- 5) शुंड : अर्धसमपृष्ठरज्जू :: चूषीमुख : -----
- 6) अतिथंड प्रदेशातील पक्षी : पेंग्वीन :: अतिथंड प्रदेशातील जलचर सस्तनी : -----

प्रश्न.4 जोड्या जुळवा.

स्तंभ A (संघ / उपसंघ)	स्तंभ B (वैशिष्ट्ये)
1) मृदुकाय 2) अर्धसमपृष्ठरज्जू	अ) शुंडके आ) प्रावार इ) प्रकांड ई) दंशपेशी

स्तंभ A (संघ)	स्तंभ B (वैशिष्ट्ये)
1) रंध्रीय 2) सिलेंटराटा	अ) प्रावार आ) कॉलर पेशी इ) दंशपेशीयुक्त शुंडके ई) प्रावार

स्तंभ A (उपसंघ / वर्ग)	स्तंभ B (वैशिष्ट्ये)
1) चक्रमुखी 2) पुच्छसंपृष्ठरज्जू	अ) प्रकांड आ) चूषीमुख

	इ) कुंचकू ई) कायटिनयुक्त कवच
--	---------------------------------

प्रश्न.5 चूक की बरोबर ते सांगा.

- 1) ग्रीक तत्त्वेत्ता अॅरिस्टॉटल यांनी पहिल्यांदा प्राण्यांचे वर्गीकरण केले होते.
- 2) असमपृष्ठरज्जू प्राण्यांच्या शरीरात हृदय असेल, तर ते शरीराच्या अधर बाजूस असते.
- 3) संधीपाद प्राण्यांच्या शरीरावर असंख्य छिद्रे असतात.
- 4) निडारिया प्राण्यांचा शरीरामध्ये वैशिष्ट्यपूर्ण अशा कॉलर पेशी असतात.
- 5) गोलकृमींचे शरीर देहगुहाहीन असून, द्विपार्श्व सममित असते.
- 6) पृथ्वीवर संधिपाद संघातील प्राण्यांची संख्या सर्वात जास्त आहे.
- 7) वलयी प्राणी नलिकापाद यांच्या सहाय्याने प्रलचन करतात.
- 8) हर्डमानिया या प्राण्यात केवळ शेपटीच्याच भागात पृष्ठरज्जू असतो, म्हणून याला पुच्छसमपृष्ठरज्जू प्राणी म्हणतात.

प्रश्न.6 नाव / उदाहरणे लिहा.

- 1) मी द्विस्तरीय प्राणी असून मला देहगुहा नाही. मी कोणत्या संघातील प्राणी आहे ?
- 2) माझे शरीर अरीय सममिती दाखवते. माझ्या शरीरात (जलसंवहनी) जलाभिसरण संस्था आहे. मी मासा नसतानाही मला मासा संबोधतात. माझे नाव काय ?
- 3) मी तुमच्या लहान आतड्यामध्ये राहतो. माझ्या धाग्यासारखा शरीरामध्ये आभासी देहगुहा आहे. माझा समावेश कोणत्या संघात कराल ?
- 4) मी बहुपेशीय प्राणी असूनसुद्धा माझ्या शरीरात ऊती नाहीत. माझ्या प्राणीसंघाचे नाव सांगा.
- 5) मला चूषक आहेत. मी रक्त पिणारी बाह्यपरजीवी आहे. माझे शरीर खंडीभूत आहे. मी कोण ?
- 6) माझ्याभोवती कायटिनयुक्त बाह्यकंकाल असते. मला चार जोड्या पाय आहेत. मी डंख मारतो. कोण मी ? माझा संघ कोणता ?

प्रश्न.7 व्याख्या लिहा.

- 1) अरिय सममिती
- 2) द्विपार्श्व सममिती
- 3) देहगुहा
- 4) उभयलिङ्गी
- 5) द्विस्तरीय
- 6) त्रिस्तरीय